

Kraków, dnia 22 maja 2017 roku

**Urząd Marszałkowski
Województwa Lubuskiego
Departament Geodezji, Gospodarki
Nieruchomościami i Planowania
Przestrzennego
Wydział Planowania Przestrzennego
Ul. Podgórna 7
65-057 Zielona Góra**

**Uwagi do projektu dokumentu pt.: Plan Zagospodarowania Przestrzennego
Województwa Lubuskiego wraz z planami zagospodarowania przestrzennego
miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów
Wlkp. wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.**

Działając w imieniu Fundacji Frank Bold, składam uwagi do projektu dokumentu pt.: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego wraz z planami zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów Wlkp. wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko. Wskazuję, że z przedstawionych poniżej uwag wynika konieczność usunięcia z treści planu inwestycji pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2 wraz z towarzyszącą jej Elektrownią Gubin.

I. Uwagi o charakterze formalnym.

1. Brak przepisów wykonawczych.

Podstawowym argumentem na rzecz zaprzestania wszelkich prac nad zmianą planu zagospodarowania przestrzennego województwa jest brak przepisu wykonawczego określającego elementy konieczne jakie powinien zawierać każdy wojewódzki plan.

Zgodnie z art. 40 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (dalej także jako u.p.z.p.) *„Minister właściwy do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej określi, w drodze rozporządzenia, wymagany zakres projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa w części tekstowej i graficznej, uwzględniając w szczególności wymogi dotyczące materiałów planistycznych, skali opracowań kartograficznych, stosowanych oznaczeń, nazewnictwa, standardów oraz sposobu dokumentowania prac planistycznych”*. Pomimo upływu prawie czternastu lat od wejścia w życie wskazanej ustawy przepisy wykonawcze nie zostały wydane. Jak podkreśla T. Bąkowski (Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Komentarz,

Zakamycze, 2004.) „wprowadzenie szczegółowych regulacji dotyczących projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa formalizujących zasady i tryb jego sporządzania są warunkiem koniecznym podjęcia przez organy samorządu województwa prac nad nowymi planami.” Przepisy przejściowe, a konkretnie - art. 87 ust. 2 u.p.z.p. stwierdza, że plany zagospodarowania przestrzennego województw uchwalone po dniu 1 stycznia 1999 r. zachowują moc. Jeżeli jednak do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie podjęto prac nad planem lub nie osiągnięto w nich etapu zaawansowania, o którym mowa w art. 85 ust. 2 u.p.z.p., **warunkiem podjęcia prac jest wydanie i wejście w życie wskazanego rozporządzenia.** Warunek ten dotyczy w tym samym stopniu wprowadzenia zmian w dotychczasowych planach. Kontynuowane pod rządem dotychczasowych przepisów mogą być, zgodnie z art. 85 ust. 2 u.p.z.p., tylko prace na planami zagospodarowania przestrzennego województw, w stosunku do których przed dniem wejścia w życie ustawy tj. przed dniem 11 lipca 2003 r., podjęto uchwałę o przystąpieniu do sporządzania lub zmiany planu oraz zawiadomiono o terminie wyłożenia tych planów do publicznego wglądu, ale postępowanie nie zostało zakończone przed dniem wejścia w życie ustawy.

Z ogłoszenia Marszałka Województwa Lubuskiego zamieszczonego na stronie Urzędu Marszałkowskiego wynika, że Sejmik Województwa Lubuskiego podjął w dniu 8 października 2014 roku uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego wraz z planami zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów Wielkopolski. Natomiast o wyłożeniu planu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu zawiadomiono obwieszczeniem Marszałka Województwa Lubuskiego z dnia 21 kwietnia 2017 roku. Jak wynika jednoznacznie z powyższego, ani data przystąpienia do zmiany planu, ani data poinformowania o jego wyłożeniu do publicznego wglądu nie była wcześniejsza od daty wejścia w życie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W związku z tym **żadne prace nad zmianą wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego aż do czasu uchwalenia przepisów wykonawczych nie powinny być w ogóle podjęte.** W aktualnej zaś sytuacji należałoby **niezwłocznie zaniechać wszelkich dalszych prac nad zmianą planu.**

2. Naruszenie procedury wprowadzania inwestycji celu publicznego do wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego.

Niezależnie od powyższego wskazuję, iż wprowadzenie obecnie do wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego inwestycji o znaczeniu krajowym polegającej na budowie w gminach Gubin i Brody kopalni odkrywkowej węgla brunatnego eksploatującej złoża Gubin 2 jest sprzeczne z procedurą (trybem) wprowadzania inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym do dokumentów planistycznych.

Projekt zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego przewiduje realizację inwestycji o znaczeniu krajowym pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2. Podstawą wprowadzenia tej inwestycji, zgodnie z treścią planu, są następujące dokumenty:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju (dalej także jako KPZK), przygotowywana przez ministra rozwoju regionalnego i uchwalana przez Radę Ministrów w formie uchwały, jest podstawowym aktem planistycznym (art. 47 ust. 1 w zw. z art. 47 ust. 3 u.p.z.p.). W uchwale tej ustala się w jakim zakresie Koncepcja będzie stanowiła podstawę sporządzania programów rządowych. Programy te, zgodnie z art. 48 ust. 1 u.p.z.p., służą do realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym, są sporządzane przez Ministrów i centralne organy administracji rządowej, w zakresie swojej właściwości, opiniowane przez sejmiki województwa, a następnie przyjmowane w drodze rozporządzenia.

Powyższe przepisy przewidują procedurę wprowadzania inwestycji celu publicznego do dokumentów planistycznych. Dopiero wówczas, gdy inwestycja została wprowadzona zgodnie z przepisami powyższymi, może, a nawet powinna, być uwzględniona podczas planowania na szczeblu wojewódzkim, tj. w wojewódzkim planie zagospodarowania przestrzennego. Stosownie do art. 39 ust. 5 p.z.p. „*w planie zagospodarowania przestrzennego województwa umieszcza się te inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, o których mowa w ust. 3 pkt. 3 (rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym), które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością*”. Również z tego przepisu wynika, że inwestycja celu publicznego winna być umieszczona w dokumentach przyjętych zgodnie z określoną procedurą i właściwością. Ścisłe zachowanie trybu wprowadzania inwestycji celu publicznego do dokumentów planistycznych jest szczególnie istotne z dwóch względów.

Po pierwsze, zarówno KPZK, jak i wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, są aktami wewnętrznymi wiążącymi jedynie podmioty podległe organowi, który wydał ten akt. Powyższy wniosek jednoznacznie wynika z art. 93 ust. 1 Konstytucji RP, który do aktów wewnętrznych zalicza uchwały Rady Ministrów oraz zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów. Podobnie, zgodnie z poglądem doktryny, wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego „*nie ma charakteru normatywnego - nie jest aktem prawa miejscowego, a więc jego postanowienia nie mogą kształtować prawnej sytuacji adresata spoza systemu administracji publicznej. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa, tak jak studium gminne, jest aktem polityki planowania przestrzennego - aktem kierownictwa wewnętrznego*” (tak. T. Bąkowski, Ustawa...). Natomiast inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wprowadzone do wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, zgodnie z art. 15 ust. 3 pkt. 4b u.p.z.p., w planie miejscowym

będącym aktem prawa miejscowego, a więc przepisem powszechnie obowiązującym. Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego nie podlega Radzie Ministrów ani sejmikowi województwa, który uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego. Gdyby więc przyjąć, że inwestycja celu publicznego o znaczeniu krajowym nie musiała być uwzględniona w żadnym akcie powszechnie obowiązującym to gminie można by, za pośrednictwem KPZK i wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego, czyli niewiążących ją aktów wewnętrznych, narzucić nieakceptowane przez nią i jej mieszkańców inwestycje. Gminę, która nie uchwali lub nie uwzględni w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym, wojewoda wzywa do uchwalenia lub zmiany wyznaczając termin. Po upływie terminu sam sporządza plan (zarządzenie zastępcze) w niezbędnym zakresie i obciąża kosztami gminę (art. 12 ust. 3 u.p.z.p.). W konsekwencji władcza ingerencja w prawa i obowiązki mieszkańców gminy, na które niewątpliwie wpływa plan miejscowy, następuje w istocie na podstawie aktów wewnętrznych (KPZK i WPZP), które nie powinny wywoływać żadnych skutków na zewnątrz.

Po drugie, wprowadzenie do dokumentów planistycznych inwestycji celu publicznego ma daleko idące konsekwencje dla praw i obowiązków obywateli. Takie określenie inwestycji umożliwia, w razie braku planu miejscowego, zastosowanie szczególnego trybu prowadzącego do wydania decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Uwzględnienie inwestycji celu publicznego w planie miejscowym bądź wydanie decyzji o lokalizacji celu publicznego stawowi z kolei przesłankę konieczną przeprowadzenia postępowania wywłaszczeniowego i pozbawienia obywatela prawa własności, bądź innego prawa rzeczowego na nieruchomości. Nie może więc być tak, że rygorystyczne wymagania co do prawidłowości postępowania wywłaszczeniowego nie odnoszą się do postępowań, stwarzających konieczny warunek wszczęcia procedury wywłaszczeniowej. W przeciwnym razie należałoby uznać, że naruszono istotę prawa własności.

W niniejszej sprawie **brak** jest dokumentów i programów rządowych sporządzanych przez Ministrów i centralne organy administracji rządowej na podstawie koncepcji, a następnie przyjętych w drodze rozporządzenia. Okoliczność ta powoduje, że nie został zachowany tryb uwzględniania inwestycji o znaczeniu krajowym w wojewódzkim planie zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto, jak przewiduje koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju w pkt. 6.4.4. Obszary ochrony strategicznych złóż kopalin:

W celu zachowania wartości użytkowych złóż kopalin mających znaczenie strategiczne dla gospodarki państwa, w tym zachowania bezpieczeństwa energetycznego kraju w perspektywie roku 2030 i późniejszych lat, konieczna jest delimitacja obszarów występowania strategicznych złóż kopalin i podjęcie działań w zakresie ich ochrony przed stałą zabudową i inwestycjami liniowymi oraz wprowadzenie ograniczeń co do sposobu gospodarowania na tych terenach. Wskazanie tych obszarów jest szczególnie istotne dla

terenów występowania złóż, których eksploatacja nie została jeszcze podjęta. Oprócz określenia przestrzennego występowania złóż (delimitacji) należy także zdefiniować rodzaje działań możliwych do prowadzenia na tych terenach do czasu rozpoczęcia eksploatacji tych złóż. Wymaga to sporządzenia przez rząd (ministra właściwego ds. gospodarki współpracy z ministrem właściwym do spraw środowiska) wykazu złóż o znaczeniu strategicznym dla państwa z określeniem przestrzennego zasięgu ich zalegania. Następnie **wojewoda wspólnie z samorządem, na którego terenie znajdują się wskazane złoża, ustala rodzaj i czas działalności oraz zabudowy dopuszczalnej na danym terenie.** Wyniki tych ustaleń winny być wprowadzone zarówno do strategii wojewódzkich, jak i do planów zagospodarowania przestrzennego wszystkich kategorii.

Podkreślić należy, iż żaden z powyżej przedstawionych dokumentów nie powstał. W związku z tym **Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego wprowadzając do wojewódzkiego planu przedmiotową inwestycję nie tylko narusza kolejność działań planistycznych, ale również nie przestrzega obowiązku konsultacji i uzgadniania tego rodzaju inwestycji z zainteresowanymi gminami.**

Podstawą wprowadzenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym nie może być również Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu krajowym, zgodnie z art. 47 i 48 u.p.z.p., mogą być wprowadzane wyłącznie za pośrednictwem KPZP i wydanych na je podstawie rozporządzeń zawierających programy rządowe. Podstawą taką nie może być uchwała Sejmiku Województwa.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, iż powołana uchwała Sejmiku Województwa przyjmująca Strategię Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 nie może być również podstawą do wprowadzenia jakiegokolwiek inwestycji celu publicznego, nawet tej o innym znaczeniu niż krajowe. Wynika to z następujących okoliczności. Zgodnie z art. 39 ust. 5 u.p.z.p. w planie zagospodarowania przestrzennego województwa umieszcza się te inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, o których mowa w ust. 3 pkt 3, które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością. Zatem aby inwestycja celu publicznego została wprowadzona do wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego, uprzednio musi zostać przewidziana w dokumencie przyjętym przez jeden ze wskazanych powyżej organów. Uchwała Sejmiku Województwa zawierająca Strategię Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 nie przewiduje żadnej inwestycji celu publicznego. Uchwała sejmiku omawia inwestycje kluczowe, jak i przedsięwzięcia strategiczne, jednakże nie wskazuje, iż którakolwiek z tych inwestycji winna zostać uznana za inwestycję celu publicznego. Tym samym stwierdzić należy, iż z uwagi na brak inwestycji celu publicznego zawartych w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, dokument ten nie może stanowić podstawy do ujęcia w Wojewódzkim Planie Zagospodarowania Przestrzennego jakiegokolwiek inwestycji celu publicznego, w tym inwestycji pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złoża Gubin 2.

Podsumowując stwierdzić należy, iż nie zostały spełnione ustawowe wymogi dotyczące wprowadzenia do wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego inwestycji celu publicznego, a w szczególności inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym. Brak jest podstaw prawnych do wprowadzenia do wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2, a w szczególności brak jest niezbędnych dokumentów.

W związku z tym inwestycja pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2 winna zostać z planu usunięta.

3. Konieczność uwzględnienia wyników referendum.

Wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego winien uwzględniać również aspekt społeczny dotyczący planowanej kopalni odkrywkowej Gubin – Brody jakim było referendum lokalne, zarówno w gminie Gubin, jak i w gminie Brody. **W referendum lokalnym w gminie Gubin, które odbyło się dnia 8 listopada 2009 r., 68 % mieszkańców gminy (biorących udział w referendum) opowiedziało się przeciwko budowie kopalni odkrywkowej węgla brunatnego i elektrowni na terenie gminy Gubin. Zaś w referendum lokalnym w gminie Brody, które odbyło się dnia 21 czerwca 2009 roku, 65 % mieszkańców gminy (biorących udział w referendum) opowiedziało się przeciwko budowie kopalni odkrywkowej węgla brunatnego i elektrowni na terenie gminy Brody.** Społeczność lokalna podjęła tym samym ważną, rozstrzygającą i wiążącą dla gmin decyzję odrzucającą możliwość realizacji wskazanej inwestycji. Jeżeli referendum zakończy się wynikiem rozstrzygającym w sprawie poddanej pod referendum, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego niezwłocznie podejmie czynności w celu jej realizacji (art. 65 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym). Na uwagę zasługuje fakt, że w sprawie wielokrotnie interweniował Rzecznik Praw Obywatelskich uznając przeprowadzone referendum za rozstrzygające i wzywając Radę Gminy Gubin do podjęcia działań zmierzających do realizacji decyzji społeczności lokalnej. Wprowadzenie przez samorząd województwa inwestycji do planu zagospodarowania przestrzennego zmierza do pogwałcenia praw obywateli i zlekceważenia ich woli wyrażonej w przewidzianej prawem formie referendum.

Ponadto wskazać należy, że zapisy projektowanego planu zagospodarowania przestrzennego województwa dotyczące budowy na terenie gmin Gubin i Brody kopalni odkrywkowej i elektrowni naruszają art. 2 ust. 1 w zw. z art. 65 oraz art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym. W wyroku z dnia 26 lutego 2003 r. (sygn. akt K 30/2) Trybunał Konstytucyjny analizując zgodność art. 2 ust. 1 ustawy o referendum lokalnym z art. 2 i 170 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stwierdził, że w prawie polskim

współistnieją dwie zasady, mianowicie zasada wykonywania zadań samorządowych za pośrednictwem jego organów oraz zasada bezpośredniego wyrażania woli mieszkańców we wszystkich sprawach, które mają decydujące znaczenie dla danej wspólnoty. Żadnej z tych zasad nie można przyznać pierwszeństwa ani też przyjąć, iż jedna z nich byłaby wyjątkiem od drugiej. W konsekwencji więc zasada, że mieszkańcy mają prawo decydowania w drodze referendum nie ma charakteru uzupełniającego i nie odnosi się jedynie do spraw marginalnych. Artykuł 170 Konstytucji nie wyklucza całkowicie możliwości przeprowadzenia referendum nawet w sprawach zastrzeżonych do wyłącznej kompetencji organów stanowiących lub wykonawczych jednostki samorządu terytorialnego.

Jeżeli chodzi o wynik referendum to Trybunał Konstytucyjny interpretując art. 2 ust. 1 ustawy o referendum lokalnym w świetle art. 170 Konstytucji uznał, że obejmuje on zarówno referenda w pełni wiążące i rozstrzygające sprawę ostatecznie, jak i referenda opiniodawcze lub konsultacyjne. Te ostatnie wprowadzone formalnie nie wiążą w sposób zupełny organów, lecz ze względu na swoją wagę polityczną i swoją reprezentatywność, obligują pod względem prawnym w ten sposób, iż niezastosowanie się do ważnego i rozstrzygającego pytania wyniku referendum wymaga podania uzasadnienia. Określając rodzaj spraw, w których referendum ma charakter wiążący Trybunał Konstytucyjny wskazał, że chodzi tu o sprawy mieszczące się w zadaniach i kompetencjach organów jednostki samorządu terytorialnego. Zaś charakter opiniodawczy lub konsultacyjny ma referendum w sprawach zastrzeżonych do kompetencji organów innych władz niż organy danej jednostki samorządowej. Przykładem takiego referendum jest referendum w sprawie stanowienia lub zmiany podziału terytorialnego kraju.

Z powyższego niewątpliwie wynika, że referendum w sprawie należącej do zadań i kompetencji organów gminy tj. w sprawie przeznaczenia terenów w studium gminnym oraz planie miejscowym pod budowę kopalni odkrywkowej węgla brunatnego jest w pełni rozstrzygające i wiążące dla organów gminy. Zarówno uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jak i planu miejscowego należy do wyłącznej kompetencji rady gminy, stąd więc nie może być mowy o tym, że są to zadania lub kompetencje organów innych władz. Gdyby jednocześnie przyjąć, że w planie wojewódzkim można w takich okolicznościach zamieścić zapisy zobowiązujące gminę do wprowadzenia do studium gminnego i planu miejscowego inwestycji, którą gmina zobowiązana jest na podstawie wiążącej decyzji mieszkańców (wyrażonej w referendum) do wskazanych dokumentów nie wprowadzać, to doszłoby do wyraźniej sprzeczności między dwoma przepisami prawa wiążącymi gminę. Jeżeli nawet taka sprzeczność miałaby wystąpić, to w okolicznościach niniejszej sprawy po jednej stronie występuje interes prywatny Inwestora, jako że jego inwestycja nie ma obecnie statusu inwestycji celu publicznego (z uwagi na błędy we wprowadzeniu inwestycji celu publicznego do wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego), a po drugiej interes społeczności lokalnej, jako interes publiczny, interes gminy oraz konstytucyjny obowiązek poszanowania praw obywateli (m.in. prawo własności).

Nie powinno więc być wątpliwości, że interesy wymienione w drugiej kolejności zdecydowanie przeważają.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym do podstawowych zadań własnych gminy (wymienionych w wyliczeniu na pierwszym miejscu) należą sprawy ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej. W tym więc zakresie gmina jest samodzielna, a jej samodzielność podlega ochronie konstytucyjnej. Mówiąc inaczej władztwo planistyczne jest jednym z uprawnień składających się na chronioną w art. 163-172 Konstytucji RP samodzielność jednostek samorządu terytorialnego. Nie można pozbawić gminy uprawnień do decydowania o kierunkach zagospodarowania przestrzennego ani też wpływu na realizację na jej terenie konkretnych inwestycji. Wpisanie do wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego inwestycji polegającej na budowie kopalni odkrywkowej i elektrowni będzie stanowiło naruszenie zasady samodzielności Gminy. Zasad ta podlega ochronie sądowej, co zostało potwierdzone w licznych orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego (np. K 5/94, K 40/97, K 38/97). Z całą mocą należy jeszcze raz podkreślić, że naruszenie zapisami wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego samodzielności gminy będzie w niniejszym przypadku rażące, gdyż **nie znajduje żadnego oparcia w powszechnie obowiązującym prawie oraz przewidzianych procedurach planistycznych.**

Powodem przekazania gminie uprawnień do decydowania o kierunkach zagospodarowania przestrzennego, a także o realizacji konkretnych inwestycji jest również aspekt ekonomiczny. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 stycznia 2002 r. gmina ma obowiązek wyważenia interesu publicznego i indywidualnego, w tym interesu właściciela nieruchomości oraz właściciela kopalni. Wprowadzenie gmina korzysta z samodzielności w wykonywaniu zadań własnych, w tym przy ustalaniu przeznaczenia i zasad zagospodarowania terenu, to nie może tego jednak czynić w sposób naruszający przepisy, a zwłaszcza art. 21 i 64 Konstytucji RP. Nie można przyjmować, że wszędzie tam, gdzie znajduje się złożę węgla brunatnego interes publiczny przesądza o potrzebie jego eksploatacji, a tym samym zobowiązuje gminy do przeznaczenia tego obszaru wyłącznie pod działalność polegającą na wydobywaniu kopalni. Co więcej, wprowadzenie do wojewódzkiego planu inwestycji polegającej na budowie kopalni odkrywkowej nie można aktualnie uznać za leżące w interesie publicznym, a to przede wszystkim z uwagi na kilkakrotnie podkreślany powyżej brak programu rządowego uznającego wskazaną inwestycję za inwestycję celu publicznego o znaczeniu krajowym. Jak wskazano powyżej, w świetle konstytucyjnej ochrony prawa własności, nie zawsze interes właściciela nieruchomości powinien ustąpić interesowi inwestora chcącego wydobywać kopaliny, a samorząd województwa nie dokonał w tym zakresie żadnej analizy, a tym bardziej nie pokusił się o wyważenie interesów obu stron. Twierdzenie to jest tym bardziej prawdziwe, iż ani władze państwowe na szczeblu centralnym, ani na szczeblu wojewódzkim nie dokonały wielokryterialnej (uwzględniającej co najmniej czynniki

ekonomiczne, ekologiczne i społeczne) analizy alternatywnych rozwiązań zaopatrzenia kraju w energię.

Z powyższych powodów, o tym czy w danym konkretnym przypadku interes publiczny przemawia bądź nie, za takim a nie innym przeznaczeniem nieruchomości, należy rozstrzygać na poziomie planowania gminnego, a nie wojewódzkiego czy nawet krajowego, gdyż **tylko ten pierwszy poziom zapewnia pełne uwzględnienie wszelkich aspektów i kryteriów koniecznych do wyważenia interesu publicznego i indywidualnego oraz podjęcia właściwej decyzji.**

II. Uwagi o charakterze merytorycznym.

1. Oparcie Prognozy oddziaływania na środowisko na błędnych dokumentach.

Podstawą sporządzenia projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego była przygotowana Prognoza Oddziaływania na Środowisko.

W prognozie tej ocena oddziaływania na środowisko planowanej inwestycji pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złoża Gubin 2 oparta została na dokumencie pn. Raport oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia „Eksploatacja odkrywkowa złoża węgla brunatnego Gubin” (dalej: Raport). Dokument ten został sporządzony przez Inwestora w ramach postępowania o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia pn. Eksploatacja odkrywkowa złoża węgla brunatnego Gubin, prowadzonego przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie. W ramach prowadzonego postępowania Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, po zapoznaniu się z treścią raportu dnia 8 lutego 2016 roku wezwał inwestora do uzupełnienia raportu. Przedmiotowe wezwanie wskazywało na bardzo szeroki zakres braków raportu. Inwestor winien był uzupełnić braki w terminie 3 miesięcy. Jednakże z uwagi na bardzo szeroki zakres braków i niezbędnych uzupełnień raportu, Inwestor zawnioskował o przedłużenie terminu, a po bezskutecznym upływie drugiego wyznaczonego terminu, RDOŚ zawiesił postępowanie na wniosek Inwestora postanowieniem z dnia 2 sierpnia 2016 roku.

Przywołane okoliczności faktyczne wyraźnie wskazują, iż przedłożona na dotychczasowym etapie postępowania o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wersja Raportu zawiera **szereg braków, jest dokumentem niepełnym**, a przez to nieomawiającym w należyty sposób oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia „Eksploatacja odkrywkowa złoża węgla brunatnego Gubin”. Raport ten po uzupełnieniu przez Inwestora może przedstawiać zgoła odmienne wnioski od aktualnie prezentowanych.

Ponadto wskazać należy, że nie jest prawdą jak wskazano w Prognozie Oddziaływania na

Środowisko (str. 24), że *Obecnie trwają prace nad uzupełnieniem raportu w oparciu o najnowsze analizy i projekty w celu ograniczenia wpływu przedsięwzięcia na środowisko.* Uzupełnienie raportu związane jest z jego brakami w podstawowych elementach Raportu, nie zaś z koniecznością ograniczenia wpływu przedsięwzięcia na środowisko.

Dlatego też za kompletnie błędne i niezasadne uznać należy opracowanie Prognozy oddziaływania na środowisko wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego w oparciu o niepełny, niekompletny i nierzetelny dokument. W takiej sytuacji konieczne jest ponowne przygotowanie prognozy oddziaływania na środowisko i oparcie jej na rzetelnych i pełnych dokumentach.

Niezależnie od powyższego zwrócić uwagę należy na fakt, że przygotowana Prognoza Oddziaływania na Środowisko oparta została na projekcie aktualizacji wodami na obszarze dorzecza Odry w brzmieniu, w którym nie wszedł w życie. Projekt ten został diametralnie zmieniony i w tejże zmienionej wersji został przyjęty.

Na stronie 184 Prognozy Oddziaływania na Środowisku stwierdza się, że:

W projekcie aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry wskazuje się jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych, dla których planowane inwestycje mogą spowodować nieosiągnięcie dobrego stanu/potencjału wód. Wymienia się m.in. budowę kopalni odkrywkowej złoża węgla brunatnego „Gubin”. Przedsięwzięcie spełnia wymogi dla odstępstwa od założonych celów środowiskowych (art. 4 RDW), ponieważ stanowi nadrzędny interes społeczny – budowa kopalni pozwoli na zapewnienie dostaw surowca do planowanej elektrowni i stanowi inwestycję niezbędną dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju. Dotyczy to jednolitych części wód powierzchniowych:

- Nysa Łużycka od Chwaliszówki do Lubszy PLRW600019174799,
- Lubsza od Pstrąga do Nysy Łużyckiej PLRW600019174899,
- Lubsza od Uklejnej do Pstrąga PLRW600019174871,
- Werdawa z jez. Brodzkim PLRW600017174789,
- Jezioro Brodzkie PLLW10060,
- Dopływ spod Koperna PLRW600017174874,
- Ładzica PLRW600017174778,
- Ilna PLRW600017174774,
- Pstrąg PLRW6000171748729,
- Tymnica PLRW600017174869,
- Wełnica PLRW600017174892,
- Golec PLRW600017174889 oraz jednolitej części wód podziemnych nr 76

PLGW600076.

Faktem jest, że w projekcie aktualizacji wspomnianego planu gospodarowania wodami przewidziana była derogacja dla przedsięwzięcia polegającego na budowie kopalni

odkrywkowej węgla brunatnego w Gubinie. Jednakże odstępstwo takie nie znalazło się w ostatecznym brzmieniu aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry. W związku z powyższym stwierdzić należy, iż wszelkie ustalenia prognozy oddziaływania na środowisko w tym zakresie są nieaktualne, jako oparte na projekcie dokumentu, który nigdy nie wszedł w życie, a co więcej na projekcie, który został diametralnie zmieniony. **W takiej sytuacji konieczne jest ponowne przygotowanie prognozy oddziaływania na środowisko i oparcie jej na aktualnych dokumentach.**

Okoliczność ta jest o tyle istotna, gdyż zgodnie z art. 118 ustawy Prawo wodne, ustalenia planów, w tym m.in. planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza uwzględnia się m.in. w planach zagospodarowania przestrzennego województwa. Zatem Organ obowiązany jest uwzględnić plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry w jego aktualnym brzmieniu, nie zaś w brzmieniu projektu, w szczególności w sytuacji gdy przyjęty plan odbiega w sposób istotny od tegoż projektu.

2. Wpływ zawartych w planie inwestycji na zdrowie i życie.

Projektowana inwestycja pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2 wraz z towarzyszącą jej Elektrownią Gubin będzie miała znaczący negatywny wpływ na zdrowie i życie ludzi. Przedsięwzięcie to będzie niekorzystnie wpływać na zdrowie człowieka np. poprzez emisję zanieczyszczeń do wody, wytwarzanie odpadów czy też emisję gazów i pyłów do atmosfery.

Na podstawie danych z Raportu przygotowano zostało Opracowanie o wpływie kopalni odkrywkowej Gubin na zdrowie przez Łukasza Adamkiewicza (załącznik nr 1).

Przedstawiona analiza wskazuje, że zanieczyszczenie powietrza emitowane w przypadku powstania kopalni Gubin i towarzyszącej jej elektrowni, łącznie, w wyniku wydobywania i spalania węgla przyczyniłoby się na terenie Polski corocznie do: ok. **21 przedwczesnych zgonów, 16 przewlekłych zapaleń oskrzeli u dorosłych, ponad 100 zapaleń oskrzeli u dzieci, ok. 7,5 tys. dni chorobowych** oraz ponad **2,5 tys. napadów astmy wśród dzieci**.

Jeśli uwzględnić cały okres funkcjonowania odkrywkowej (53 lata) i cały obszar (okręg o promieniu 750km) oddziaływania to wówczas emisje zanieczyszczeń przyczyniłyby się w skali Europy do: ok. **4,6 tys. przedwczesnych zgonów, ok. 2,7 tys. przewlekłych zapaleń oskrzeli u dorosłych, 3,4 tys. zapaleń oskrzeli wśród dzieci, prawie 2 mln dni chorobowych** oraz prawie **400 tys. napadów astmy wśród dzieci**.

Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt. 5 u.p.z.p., w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także potrzeby osób niepełnosprawnych.

Zatem powyższy przepis nakazuje uwzględnienie negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na zdrowie i życie ludzi, w tym poprzez zanieczyszczenie powietrza przez

inwestycję pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2 wraz z towarzyszącą jej Elektrownią Gubin.

Ogromne negatywne oddziaływanie inwestycji na życie i zdrowie ludzi przemawia za koniecznością usunięcia tej inwestycji z wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego.

3. Wpływ planowanej inwestycji pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2 na jednolite części wód powierzchniowych.

Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt. 3 w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza wymagania ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych.

Ponadto, obowiązek uwzględnienia postanowień planów gospodarowania wodami w planach zagospodarowania przestrzennego określony został w prawie wodnym. Zgodnie z art. 118 w zw. z art. 113 prawa wodnego, ustalenia planów, w tym planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, uwzględnia się w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planach zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza zawiera m.in.:

- ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza, obejmujący w szczególności:
 - a) wykaz jednolitych części wód powierzchniowych, wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych,
 - b) wykaz jednolitych części wód podziemnych;
- podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych;
- ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód i obszarów chronionych.

Cele środowiskowe wyznacza się m.in. osobno dla każdej z jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione oraz dla każdej ze sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych.

Celem środowiskowym dla jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, tak aby osiągnąć dobry stan tych wód, a także zapobieganie pogorszeniu ich stanu. (art. 38d ust. 1 Ustawy prawo wodne).

Celem środowiskowym dla sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu

chemicznego, tak aby osiągnąć dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego (art. 38d ust. 2 ustawy prawo wodne).

Cele, o których mowa powyżej, realizuje się przez podejmowanie działań zawartych w programie wodno-środowiskowym kraju, w szczególności działań polegających na:

1) stopniowej redukcji zanieczyszczeń powodowanych przez substancje priorytetowe oraz substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 45 ust. 1 pkt 1;

2) zaniechaniu lub stopniowym eliminowaniu emisji do wód powierzchniowych substancji priorytetowych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 45 ust. 1 pkt 1.

Art. 38j ustawy Prawo wodne określa sytuację, w której wyjątkowo dopuszcza się nieosiągnięcie wyznaczonego w planie gospodarowania wodami określonego celu środowiskowego. Jednakże koniecznym warunkiem, który należy spełnić, aby skorzystać z tej derogacji jest jej szczegółowe przedstawienie w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Projektowana inwestycja pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2 będzie mieć znaczący wpływ na wody w jej okolicy. Wpływ ten przedstawiony został w Prognozie oddziaływania na środowisko do projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego wraz z planami zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów Wlkp. Wspomniany dokument był przedmiotem analizy dokonanej przez dr hab. chemii Leszka Pazderskiego, który swoje wnioski przedstawił w Opinii naukowej o Prognozie Oddziaływania na Środowisko do projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego – kwestia oddziaływania planowanej odkrywki węgla brunatnego „Gubin” na jednolite części wód powierzchniowych (załącznik nr 2).

Wspomniana opinia szczegółowo analizuje wpływ planowanej inwestycji na stan wód, a w szczególności wpływ na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych zawartych w planach gospodarowania wodami. Z analizy tej wynika, że:

- planowana inwestycja zrodzi zagrożenie osiągnięcia celów środowiskowych dla sześciu jednolitych części wód powierzchniowych, dla których aktualnie cel ten nie jest zagrożony,
- planowana inwestycja zrodzi dodatkowe zagrożenie osiągnięcia celu środowiskowego dla pięciu jednolitych części wód powierzchniowych, dla których cel ten już obecnie jest zagrożony.

W przypadku JCWP Werdawa z jez. Brodzkim i JCWP Dopytyw spod Koperna nieosiągnięcie celu środowiskowego jest praktycznie pewne ze względu na skalę zmian hydrograficzno – hydromorfologicznych, związanych z przełożeniem dolnego odcinka Werdawy i mechaniczną likwidacją górnego odcinka Dopytywu spod Koperna.

Jak wynika z przedstawionej opinii, budowa i eksploatacja odkrywki Gubin spowodowałyby niezrealizowanie celów środowiskowych dla 11 JCWP. Taka inwestycja wymagałaby uwzględnienia odstępstwa w planie gospodarowania wodami zgodnie z art. 38j Prawa wodne. **Brak takiego odstępstwa zawartego w aktualnym Planie Gospodarowania Wodami dla dorzecza Odry powoduje, iż inwestycja ta nie może zostać zrealizowana.**

Wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego musi uwzględniać ustalenia Planu Gospodarowania Wodami dla dorzecza Odry. Wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego nie powinien zawierać ustaleń sprzecznych z Planem Gospodarowania Wodami. **Zatem w związku z określonymi celami środowiskowymi w Planie Gospodarowania Wodami i brakiem odstępstwa dla kopalni Gubin, inwestycja ta winna zostać wykreślona z wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego.**

4. Wpływ planowanej inwestycji pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2 na zabytki.

Wojewódzki Plan Zagospodarowania Przestrzennego i inwestycje w nich warte będą miały wpływ na zabytki. W szczególności znaczny negatywny wpływ na zabytki będzie mieć inwestycja polegająca na budowie kopalni odkrywkowej węgla brunatnego w Gubinie. Jej oddziaływanie zostało określone w Prognozie Oddziaływania na środowisko do projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego. Wspomniany dokument był przedmiotem analizy dokonanej przez dr hab. Leszka Pazderskiego, który swoje wnioski przedstawił w Opinii naukowej o Prognozie Oddziaływania na Środowisko do projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego - Kwestia Oddziaływania Planowanej Odkrywki Węgla Brunatnego „Gubin” na zabytki (załącznik nr 3).

Jak wynika ze wspomnianej opinii, Prognoza Oddziaływania na Środowisko zawiera błędne stwierdzenia, całkowicie nie odpowiadające rzeczywistości. Według Prognozy Oddziaływania na Środowisko *„Zabytki są w większości w złym stanie, jedynie kościół w Witaszkowie przeszedł gruntowną renowację”* podczas gdy zabytki te są w większości w stanie zdecydowanie dobrym.

Kościół pw. Narodzenia NMP w Kole został w ostatnich latach odrestaurowany, w związku z czym jest w stanie bardzo dobrym, co przedstawiają m.in. zdjęcia zawarte w przedłożonej opinii. Kościół ten w wyniku realizacji inwestycji w Gubinie musiałby zostać zniszczony.

Pałac w Luboszczycach jest zaniedbany, jednakże jego stan nie jest zły, zaś park przy pałacu, będący elementem zespołu pałacowo – parkowego jest w stanie bardzo dobrym. Realizacja inwestycji w Gubinie spowoduje całkowite zniszczenie tego zabytku.

Zespół dworski w Jasienicy, obejmuje oprócz dworu, również park pałacowy, wpisany do rejestru zabytków, który również jest w stanie dobrym. Realizacja inwestycji w Gubinie skutkowałaby zniszczeniem zabytku.

Dwór w Kozowie, jak i Pałac w Grabicach znajdują się w stanie średnim, co potwierdzają zdjęcia zawarte w opinii. Zabytki te w wyniku realizacji inwestycji uległyby zniszczeniu.

Zatem, jak wynika wprost z przedłożonej opinii, ustalenia faktyczne dotyczące zabytków znajdujące się w Prognozie Oddziaływania na Środowisko są błędne i nie znajdują uzasadnienia w rzeczywistości. Zatem wszelkie wnioski dotyczące oddziaływania inwestycji na zabytki wyciągnięte na ich podstawie również są wadliwe.

Ponadto wskazać należy, że, jak wynika z załączonej opinii, Prognoza Oddziaływania na Środowisko zawiera niepełny wykaz zabytków znajdujących się na planowanym terenie górniczym odkrywki Gubin, a przez to zagrożonych uszkodzeniem i/lub startą walorów widokowych. Większość z pominiętych zabytków znajduje się w stanie bardzo dobrym lub dobrym. Brak ich ujęcia w Prognozie skutkuje również brakiem oceny wpływu planowanej kopalni na pominięte zabytki.

Dlatego też Prognoza Oddziaływania na Środowisko przede wszystkim winna zostać opracowana ponownie w oparciu o prawdziwe i pełne ustalenia faktyczne.

Niezależnie od powyższego zwrócić uwagę należy na fakt, że zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt. 4 u.p.z.p., w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Ochrona zabytków realizowana jest na gruncie polskiego prawa m.in. w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (dalej: ustawa o zabytkach). Zgodnie z art. 4 powołanej ustawy, ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu m.in.:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Jedną z form ochrony zabytków jest ich wpisanie do rejestru zabytków.

Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji m.in. planów zagospodarowania przestrzennego województwa (art. 18 ust. 1 ustawy o zabytkach). W planie tym w szczególności określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu.

Realizacja inwestycji polegającej na budowie kopalni odkrywkowej węgla brunatnego w Gubinie doprowadziłaby do zniszczenia szeregu zabytków wpisanych do rejestru zabytków. **Dlatego też inwestycja ta z uwagi na przepisy o ochronie zabytków winna być zaniechana.**

Co więcej, inwestycja ta nie powinna również zostać uwzględniona w wojewódzkim planie zagospodarowania przestrzennego, albowiem nie da się jej pogodzić z wymogami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W planie tym powinny być określone rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu, a nie zaś rozwiązania prowadzące do całkowitej destrukcji wielu zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

5. Wpływ inwestycji pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2 na obszary Natura 2000.

Planowana inwestycja pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2 będzie mieć znaczący negatywny wpływ na obszary Natura 2000. Szersze argumenty w tym zakresie zostaną przedstawione w drugim dokumencie.

6. Uwagi do Prognozy Oddziaływania na Środowisko.

6.1. Oddziaływanie Elektrowni Gubin na wody powierzchniowe.

W Prognozie Oddziaływania na Środowisko omówiono między innymi oddziaływanie planowanej Elektrowni Gubin na wody powierzchniowe (str. 188). Zgodnie z informacjami tam zawartymi, w celu ograniczenia wpływu na wody, projekt budowy Elektrowni Gubin zakłada pierwszeństwo wykorzystania wód pochodzących z odwodnienia Kopalni Gubin oraz uzupełnienie braków wodami pobieranymi z Nysy Łużyckiej.

W pierwszej kolejności zwrócić uwagę należy, że zgodnie z twierdzeniami zawartymi w tej samej Prognozie, wody ujmowane systemem odwadniającym kopalni będą zwracane do rzek w celu rekompensowania strat. Zatem powstaje pytanie czy wody z odwodnienia kopalni będą wykorzystywane do rekompensowania strat spowodowanych powstaniem leja depresyjnego czy też będą wykorzystywane w Elektrowni. Prognoza w tym zakresie zawiera niespójne, a nawet błędne informacje.

Ponadto wskazać należy, iż niejasna jest podstawa na jakiej Autor Prognozy uznał, że *projekt budowy Elektrowni Gubin zakłada pierwszeństwo wykorzystania wód pochodzących z odwodnienia Kopalni Gubin oraz uzupełnienie braków wodami pobieranymi z Nysy Łużyckiej*. W Raporcie brak jakiejkolwiek informacji na ten temat. Raport wskazuje wyłącznie na konieczność zbudowania zbiornika retencyjnego dla zapewnienia dostaw wody do obiegów chłodzących chłodni kominowej, i sugeruje, że zbiornik ten może powstać w pobliżu Lubszy, co wskazuje na użytkowanie wody z rzeki Lubsza. Stwierdzenia te stoją w sprzeczności ze stwierdzeniami zawartymi w Prognozie Oddziaływania na Środowisko.

Dlatego też Prognoza winna zostać poprawiona i oparta na rzetelnych informacjach, tylko w ten sposób będzie można dokonać poprawnej oceny prognozowanych skutków na środowisko.

Ponadto, w zakresie wpływu Elektrowni Gubin na wodę pominięto całkowicie wpływ ścieków z Elektrowni na wody powierzchniowe. Pomimo funkcjonowania oczyszczalni ścieków, ścieki z elektrowni, są w znacznym stopniu zanieczyszczone, w szczególności metalami ciężkimi. Zatem Prognoza winna ocenić również tę kwestię.

6.2. Brak rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą.

W Rozdziale VIII Prognozy zawarte zostały propozycje rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być skutkiem realizacji projektu planu, w szczególności na cele, przedmiot ochrony i integralność obszarów Natura 2000. W Rozdziale tym całkowicie pominięto propozycje rozwiązań mających na celu ograniczenie, zapobieganie lub kompensację przyrodniczą związaną z negatywnym oddziaływaniem Kopalnia węgla brunatnego eksploatującą złożę Gubin 2 na obszar Natura 2000. Prognoza powinno zostać w tym zakresie uzupełniona.

6.3. Brak rozwiązań alternatywnych.

Rozdział IX Prognozy miał wskazywać rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie planu. Jednakże rozwiązania te nie zostały przedstawione gdyż jak wynika z Prognozy *Wskazanie rozwiązań alternatywnych może mieć miejsce na trzech poziomach: generalnym, związanym z misją czy celem głównym dokumentu, kierunkowym, nawiązującym do sformułowanych celów i odnoszącym się do ram proponowanych dla wspieranych przedsięwzięć. W przypadku dokumentu planistycznego, wielowątkowego i zawierającego propozycje rozwiązań problemów z różnych obszarów, formułowanie szczegółowych alternatyw technologicznych byłoby niecelowe, choćby dlatego, że dokument*

takich rozwiązań nie zawiera. Formułowanie rozwiązań alternatywnych może mieć miejsce jedynie w przypadku zapisów, które w trakcie analiz i ocen zostały wskazane jako wykazujące sprzeczność z polityką ekologiczną oraz zasadami rozwoju zrównoważonego. Z analizy wszystkich kierunków oraz związanych z nimi działań wynika, że projekt PZPWL nie zawiera takich sprzeczności stąd uznano, że nie istnieje konieczność rozważania rozwiązań alternatywnych.

Obowiązek wskazania rozwiązań alternatywnych wynika z przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt. 3 lit. b wspomnianej ustawy, prognoza oddziaływania przedstawia biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Prognozę oddziaływania na środowisko sporządza się w przypadku opracowania dokumentów o których mowa w art. 46 i 47 u.p.z.p. Artykuł 46 u.p.z.p. wskazuje następujące dokumenty:

- 1) koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego;
- 2) polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 3) polityk, strategii, planów lub programów innych niż wymienione w pkt 1 i 2, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony.

Jak widać wszystkie powyższe dokumenty, w szczególności koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju oraz strategie rozwoju, są dokumentami planistycznymi i wielowątkowymi. A jednak, mimo to, ustawodawca zobowiązał Organ do uwzględniania rozwiązań alternatywnych w prognozach oddziaływania na środowisko przygotowywanych do wszystkich wskazanych powyżej dokumentów, planistycznych i wielowątkowych. Zatem uzasadnienie zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko w niniejszej sprawie uznać należy za nietrafione, zaś brak przedstawionych rozwiązań alternatywnych za naruszenie przepisów prawa.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że argumentacja przedstawiona przez Autora Prognozy również nie uzasadnia brak rozwiązań alternatywnych dla części planowanych inwestycji. W Prognozie wskazano, że *Formułowanie rozwiązań alternatywnych może mieć miejsce jedynie w przypadku zapisów, które w trakcie analiz i ocen zostały wskazane jako*

wykazujące sprzeczność z polityką ekologiczną oraz zasadami rozwoju zrównoważonego. Z analizy wszystkich kierunków oraz związanych z nimi działań wynika, że projekt PZPWL nie zawiera takich sprzeczności stąd uznano się, że nie istnieje konieczność rozważania rozwiązań alternatywnych.

W tym miejscu zauważyć należy, że taka sprzeczność zachodzi w wielu kwestiach i dotyczy planowanej inwestycji pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2 oraz towarzyszącej jej Elektrowni Gubin. Jak wynika z argumentów przedstawionych powyżej, ale również jak wynika z samej Prognozy Oddziaływania na Środowisko, inwestycje te, a w szczególności planowana kopalnia, będą miały znaczny negatywny wpływ na środowisko, w szczególności na wody powierzchniowe, jak i na obszary Natura 2000. Planowana Kopalnia w Gubinie może doprowadzić do niezrealizowania celów środowiskowych dla 11 jednolitych części wód powierzchniowych. Dodatkowo Kopalnia ta może doprowadzić do zniszczenia obszarów Natura 2000. Zaś sama Elektrownia będzie miała negatywny wpływ na klimat, jak również znaczny negatywny wpływ na zdrowie ludzi. Dlatego też wskazać należy, że zarówno kopalnia, jak i elektrownia nie stanowią przykładu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Obecnie za zrównoważony rozwój można uznać przede wszystkim odnawialne źródła energii czy inne źródła energii, nie zaś kopalnie odkrywkowe, które w ogromnym stopniu degradują środowisko i prowadzą do spalania jednego z najbardziej zanieczyszczonych źródeł energii – węgla brunatnego.

Z tego względu uznać należy, że zarówno planowana kopalnia, jak i elektrownia stoją w sprzeczności z polityką ekologiczną oraz z zasadami rozwoju zrównoważonego. Okoliczności te tym bardziej przemawiają za koniecznością uwzględnienia rozwiązań alternatywnych dla przedmiotowych inwestycji.

6.4. Nieuzasadnione wprowadzenie zmian do Prognozy.

Pierwotna wersja prognozy oddziaływania na środowisko, opublikowana została w listopadzie 2015 roku. W Prognozie tej wskazano w związku z planowaną kopalnią, że *Ww. rejon złożowy składa się z 5 złóż: Gubin, Gubin 1, Gubin 2, Gubin-Zasieki-Brody, Lubsko, na których zlokalizowane są 4 Natury 2000: PLH080052 Jeziora Brodzkie, PLH080060 Uroczyska Borów Zasiekach, PLH080039 Mierkowskie Wydmy, PLH080069 Dąbrowy Gubińskie. Ponadto występują tutaj 3 obszary chronionego krajobrazu, park krajobrazowy, 5 rezerwatów i 8 użytków ekologicznych. Zgodnie z Raportem oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia „Eksploatacja odkrywkowa złoża węgla brunatnego Gubin” – zasoby biotyczne, do eksploatacji przewidziane jest jedynie złożę Gubin 2, które w niewielkim stopniu pozostaje w zasięgu obszarów chronionych. Aczkolwiek z uwagi na obniżenie się poziomu wód gruntowych siedliska zależne od zasilania wodami gruntowymi ulegną degeneracji i zanikowi.*

Podczas gdy w aktualnej prognozie wskazano, że *Ww. rejon złożowy składa się z 5 złóż: Gubin, Gubin 1, Gubin 2, Gubin-Zasieki-Brody, Lubsko, na których zlokalizowane są 4 Natury 2000: PLH080052 Jeziora Brodzkie, PLH080060 Uroczyska Borów Zasiekach,*

PLH080039 Mierkowskie Wydmy, PLH080069 Dąbrowy Gubińskie. Ponadto występują tutaj 3 obszary chronionego krajobrazu, park krajobrazowy, 5 rezerwatów i 8 użytków ekologicznych. Zgodnie z projektem Raportu oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia „Eksploatacja odkrywkowa złoża węgla brunatnego Gubin” – zasoby biotyczne, do eksploatacji przewidziane jest jedynie złożo Gubin 2, które w niewielkim stopniu pozostaje w zasięgu obszarów chronionych. Z uwagi na obniżenie się poziomu wód gruntowych siedliska zależne od zasilania wodami gruntowymi mogą podlegać przekształceniom.

Jak widać z przedstawionego powyżej porównania, według pierwotnej prognozy siedliska na obszarze Natury 2000 zależne od zasilania wodami gruntowymi miały ulec degeneracji i zanikowi, natomiast według aktualnej prognozy te same siedliska mogą wyłącznie podlegać przekształceniom. Wskazać należy, iż od momentu przygotowania pierwotnej wersji prognozy do chwili obecnej nie nastąpiła żadna zmiana stanu faktycznego, w szczególności nie nastąpiła żadna zmiana w zakresie planowanej inwestycji czy w zakresie zastosowanych działań zapobiegawczych. Zatem stwierdzić należy, że „złagodzenie” negatywnego wpływu planowanej inwestycji – kopalni odkrywkowej w Gubinie na obszary Natura 2000 nie miało żadnego uzasadnienia, poza próbą ukrycia rzeczywistego, negatywnego wpływu inwestycji na środowisko. Dlatego też konieczne jest ponowne przygotowanie w tym zakresie prognozy oddziaływania na środowisko.

7. Sprzeczność zapisów planu uwzględniających inwestycję pn. Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożo Gubin 2 z założeniami innych planów i polityk.

Projekt Wojewódzkiego Planu Zagospodarowania przestrzennego uwzględnia postanowienia innych planów, strategii i programów, w tym m.in. Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku. Jak wynika z treści Planu, Program ten wyznacza 8 celów operacyjnych, takich jak np.:

- Stworzenie konkurencyjnego wizerunku turystycznego regionu,
- Rozwój produktów turystycznych,
- Rozwój infrastruktury turystycznej,
- Rozwój turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia.

Wprowadzenie do wojewódzkiego plan Kopalni odkrywkowej węgla brunatnego eksploatującej złożo Gubin 2 będzie stało w sprzeczności ze wskazanymi powyżej celami operacyjnymi. W miejscu planowanej kopalni aktualnie kwitnie turystyka, w tym turystyka z zachodniej granicy. Istnieje tam wiele gospodarstw agroturystycznych, w tym przyjmujących liczne wycieczki szkole. Ogromna degradacja krajobrazu w związku z wybudowaniem kopalni odkrywkowej zniszczy jakąkolwiek turystykę w rejonie kopalni. Okoliczność ta stoi w sprzeczności z celem jakim jest rozwój produktów turystycznych, rozwój infrastruktury turystycznej czy rozwój turystyki transgranicznej. Dlatego też przedmiotowa inwestycja, tj.

Kopalnia węgla brunatnego eksploatująca złożę Gubin 2 winna zostać usunięta z planu.

Bartosz Kwiatkowski

Członek Zarządu Fundacji Frank Bold

Załączniki:

- wydruk KRS

- Opracowanie o wpływie kopalni odkrywkowej Gubin na zdrowie

- Opinia naukowa o Prognozie Oddziaływania na Środowisko do projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego – kwestia oddziaływania planowanej odkrywki węgla brunatnego „Gubin” na jednolite części wód powierzchniowych,

- Opinia naukowa o Prognozie Oddziaływania na Środowisko do projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego - kwestia oddziaływania planowanej odkrywki węgla brunatnego „Gubin” na zabytki